■ روزنامه فرهنگی، اجتماعی صبح ایران
■ صاحب‌امتیاز: سازمان صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران
■ مدیر مسئول: مهدی گیوه‌کی

پنجشنبه ۳۰ آذر ۱۴۰۲ | ۷ جمادی‌الثانی ۱۴۴۵
۲۰ صفحه | سال بیست‌وچهارم - شماره ۶۶۶۲
Thursday | December 21 | 2023

■ تهران، بلوار میرداماد، جنب مسجد الغدیر، شماره ۱۲۹ ■ تلفن: ۲۳۰۰۴۰۰۰-۰۲۱
■ دورنگار تحریریه: ۲۳۰۰۴۴۳۳ ■ سازمان توزیع: ۹۱۳۰۴۱۴۲ ■ کدپستی: ۱۹۱۱۶۱۸۴۱۳
■ امور مشترکین: ۹۱۳۰۴۱۴۲ ■ سازمان آگهی‌ها: ۴۹۱۰۵۰۰۰ ■ شماره پیامک: ۳۰۰۰۱۱۲۴۰

جام جم

تلفن گویا: ۲۳۰۰۴۴۴۴
چاپ: چاپخانه روزنامه جام جم
شاپا: ISSN1735-3637

■ پایگاه اطلاع‌رسانی روزنامه: www.jamejamdaily.ir
■ پست الکترونیکی: info@jamejamdaily.ir

گزارش «جام جم» از تازه‌ترین لاکچری بازی‌های یلدایی

شب بلند شوآف

تهمینه سبحانی‌شاد
گروه جامعه

وزش باد سوزناک زمستان بر صورت و نظاره درختان بی‌برگ نویدبخش طولانی‌ترین شب سال است؛ شبی که قرن‌هاست با فرهنگ مردمان این مرز و بوم گره خورده و یکی از کهن‌ترین سنت‌های ایرانی را در دل خود جای داده است. شب یلدا واژه‌ای نوستالژیک برای نسل‌های گذشته است، از گرمای کرسی و تفال به حافظ گرفته تا طعم شیرین انار و نخودکشمش‌های مادربزرگ که در عین سادگی، یک شب خاطره‌انگیز را رقم می‌زد. اما یلداهای امروزی دیگر ساده نیست و تبدیل به یک شب‌نشینی مجلل شده است. خانواده‌هایی که از چند ماه قبل در تدارک این شب هستند و لباس‌های سبز و قرمز خود را سفارش می‌دهند و به دنبال آناناس و تم‌های یلدایی مختلفی هستند تا از قافله یلداییان عقب نمانند. در این بین هتل‌ها و رستوران‌ها هم به جرگه این افراد می‌پیوندند و با گرفتن هزینه‌هایی عجیب و غریب، این شب را به یک شب تمام‌لاکچری تبدیل می‌کنند. اما آیا فلسفه این شب همانی است که بسیاری از خانواده‌ها آن را اجرا می‌کنند؟

هم اکنون شب‌یلدا به لطف ترویج‌کنندگان مصرف‌گرایی به چنان تشریفاتی آراسته شده است که خبری از رویکرد اصلی آن نیست. تشریفاتی شدن یلدا تا جایی پیش رفته که در ویترین مغازه‌ها، مرتبط یا غیرمرتبط با آن رسته شغلی، جا برای سوزن انداختن نیست و تا چشم کار می‌کند، انار است و تزئینات نمادینی که خبر از سود کلان و مصرفی شدن یلدا به‌عنوان یک کالا می‌دهد. بادکنک و ریسه‌های هندوانه‌ای، ریسه‌های اناری، کارت دعوت‌های مخصوص این شب، کلاه‌های مخروطی ساده طرح تم یلدا، شمع اناری، کوکی‌های طرح یلدا و موارد دیگر از جمله مقدمات برپایی یک یلدای شاهانه و لاکچری برای برخی خانواده‌هاست.

یلدا در وانفسای چرخش ارزش‌ها

در سال‌های گذشته نزدیک شب‌یلدا، شهر پر از رنگ و بوی جشن و شادی می‌شد و سادگی و صمیمیت عنصر مهم دید و بازدیدهای آن شب بود اما حالا دیگر یلدا برای خانواده‌ها معنا و مفهومی دیگر پیدا کرده است.

غفور شیخی، جامعه‌شناس با توجه به تغییر و تحولات این شب نسبت به سال‌های گذشته، می‌گوید: «در جامعه‌شناسی اصطلاحی با عنوان چرخش ارزش‌ها داریم. این به آن معنی است کسانی که سنت‌گرا و گذشته‌گرا هستند، فکر می‌کنند مفهوم یک کلمه باید به همان صورت باقی بماند و به نسل بعدی هم به همان ترتیب منتقل شود. این موضوع تقریبا غیرممکن است چرا که تغییر در همه دنیا وجود دارد و مفاهیم انسانی نیز یکی از آنهاست. طبیعتا در راستای این مفهوم، یکی از مواردی هم که تغییر می‌کند همین مراسم و آداب و رسوم مختلفی است که در کشور برگزار می‌شود.» البته خیلی هم نمی‌شود انتظار داشت که با گسترش فضای مجازی، سنت‌های قدیمی درست مانند گذشته برگزار شوند اما مصرفی شدن یک مناسبت هم چیزی جز تشریفات و تحمیل هزینه‌های اضافی به همراه ندارد.

یلدای پرحسرت

در حالی‌که بسیاری از آیین‌های ما همچون شب‌یلدا می‌تواند شور و امید را در دل‌های مردم تحکیم ببخشد و لحظات شادی را برای آنان ثبت کند اما از طرفی انتشار تصاویر و ویدئوهایی در شبکه‌های اجتماعی از میز و سفره‌های رنگارنگ طولانی‌ترین شب سال، تبعاتی هم به لحاظ روانی برای بسیاری از افراد به همراه دارد. «شاید یکی از بزرگ‌ترین تبعات این موضوع در سلامت روان و به نمایش گذاشتن این شب در فضای مجازی، نشان دادن اختلافات طبقاتی در جامعه است و بار روانی حسرت را به‌دنبال دارد. یک تعدادی از افراد جامعه نسبت به این نمایش احساس حسرت می‌کنند.» این را شیخی می‌گوید چرا که در این میان هستند افرادی که فقط یلدا را در فضای مجازی مشاهده می‌کنند و هر سال شرمنده خود و خانواده‌شان می‌شوند. این جامعه‌شناس همچنین بر این باور است که در گذشته هم، کم و بیش در برخی خانواده‌ها چنین نمایش‌هایی وجود داشت اما به‌دلیل نقش کمرنگ فضای مجازی، در جای خاصی انتشار پیدا نمی‌کرد ولی در حال حاضر نمود آن بیشتر است و از طرفی مصرف‌گرایی نیز در این آیین‌ها به‌وفور دیده می‌شود.» مصرف‌گرایی یکی از موضوعاتی است که در این شب در بسیاری از سفره‌های خانواده‌ها شاهد آن هستیم. افرادی که با روی آوردن به چنین تشریفاتی، یلدای خود را با طعم مدرنیته برگزار می‌کنند.

یک شب به‌یادماندنی

انگار یادمان رفته است که در همین سال‌های گذشته بود که کرونا ما را از بسیاری مراسم‌های اینچنینی و دورهمی‌های شاد و صمیمانه دور کرده بود. پس به نظر می‌رسد با ترویج برخی رفتارها همچون فرهنگ صمیمیت و پند و اندرزهای اخلاقی، می‌شود مراسم‌های لاکچری این‌چنینی را به یک شب ساده و پر از خاطرات شیرین تبدیل کرد. البته شیخی نیز معتقد است انتظار ما از چنین مراسمی این است که حال درونی افراد از کنار هم بودن، خوب شود و منجر به حسرت یک عده زیادی نشود. وی همچنین تصریح می‌کند: «اگر بخواهیم این رسم ها به صورت انسانی و اصولی‌تری برگزار شود باید خانواده‌ها را در معرض آموزش قرار دهیم. آموزش با هدف این‌که مقصود وجود چنین شب‌هایی در تقویم کشور چیست.» به هر حال سنت و فلسفه شب یلدا چیزی جز در کنار بزرگان بودن و صله‌رحم نیست و در آن تجمل‌گرایی به چشم نمی‌خورد. باید همه در این شب فارغ از خستگی و نگرانی‌های روزمره زندگی، ساعاتی کنار یکدیگر خوش باشند و خاطرات شیرین گذشته را یادآور شوند. بر همین اساس، یلدا بهترین فرصت برای جمع شدن کنار یکدیگر به دور از دغدغه‌هاست و همه باید سعی کنند تا این شب را به شادی بگذرانند و اجازه ندهند برخی از آداب غیرمرسوم وارد مراسم طولانی‌ترین شب سال شود.

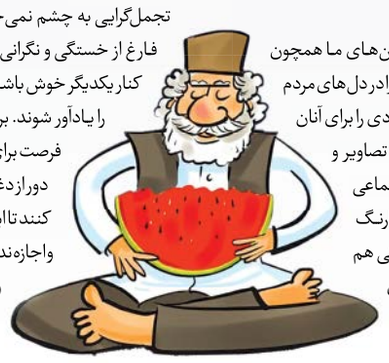

اوقات شرعی

اذان ظهر: ۱۲:۰۲	غروب آفتاب: ۱۶:۵۴
اذان مغرب: ۱۷:۱۵	نیمه‌شب شرعی: ۲۳:۱۷
اذان صبح (فردا): ۰۵:۴۰	طلوع خورشید: ۰۷:۱۰

امروز در تاریخ

■ زادروز حمیده خیرآبادی، بازیگر/ ۱۳۰۳
■ سالمرگ مرتضی احمدی، بازیگر/ ۱۳۹۳

حکمت

امام علی (ع): میان شما و پندپذیری، پرده‌ای از غرور و خودخواهی وجود دارد./ نهج‌البلاغه

واحه

ز دامنگیری پیری اگر آگاه می‌گشتم
به دستِ غم نمی‌دادم گریبانِ جوانی را/ هراتی

نکته‌روز

تجارت حیوانی

در ایران پرندگان بومی ارزشمندی وجود دارد که قاچاق و انقراض، آنها را تهدید می‌کند اما بیشترین قاچاق مربوط به چهارگونه پرنده شامل شاهین، بالابان، بحری و هوبره است که هر چهارگونه نیز در معرض خطر انقراض قرار دارد. مهم‌ترین نکته این است که بدانیم بیشترین مقصد قاچاق این پرندگان کشورهای حاشیه خلیج‌فارس است، کشورهای عربی که پول‌های کلانی برای پرندگان شکاری ایران می‌دهند.

قاچاقچی‌ها جلوترند

علی سلاجقه: در زمینه کاهش قاچاق حیات وحش اقدامات خوبی صورت گرفته و از انجام آن جلوگیری شده اما باتوجه به وسعت و تعدد گونه‌های جانوری کشور، یک گوشه بسیار ناچیز از حجم قاچاقی است که در کشور اتفاق می‌افتد.

مصادیق باید مشخص باشد

سردار وحید مجید، رئیس پلیس فتای فراجا؛ مصادیق قاچاق باید کاملا مشخص و رصدها افزایش یابد تا بتوانیم اقدامات موثرتری را در حفظ محیط زیست و مقابله با قاچاقچیان انجام دهیم.

قاچاق میلیاردی حیات وحش

قاچاق حیات وحش دارای گردش مالی بسیار بالایی است به طوری که طبق گزارش منابع رسمی جهان، گردش مالی قاچاق حیات وحش هفت تا ۱۰ میلیارد دلار تخمین زده می‌شود.

چشم قاچاقچیان به ایران

ایران یکی از کشورهای مورد اقبال قاچاقچیان حیات وحش است، چون یکی از ۲۰ کشور غنی دنیا از نظر تنوع زیستی است، تاکنون ۸۶۶۰ گونه گیاهی در ایران شناسایی شدند که حدود یک سوم آنها بومی هستند.

پرندگان بالاترین رتبه قاچاق

بیشترین آمار قاچاق حیات وحش و کشفیات در ایران در استان‌های بوشهر، هرمزگان، خراسان جنوبی و سیستان و بلوچستان است که در این میان انواع پرندگانی که در خطر انقراض هستند، بالاترین رتبه قاچاق را دارند.

پیشخوان

دور دنیا در صد روز

نگاهی به «کاپ تا کیپ»؛ روایتی از سفری به آخر دنیا

نویسنده: رضا پاکروان
مترجم: شهلا طهماسبی
نشر: نو
سال انتشار: ۱۳۹۸

کتاب «از کاپ تا کیپ» از اصول یک سفرنامه حرفه‌ای پیروی می‌کند. سوژه کتاب هیجان‌انگیز است: با دوچرخه از سه قاره گذشتن. به خاطر محدودیت ۱۰۰ روزه عنصر تعلیق هم در کتاب وجود دارد اما در خیلی از سفرنامه‌های ایرانی و حتی سفرنامه‌های دوچرخه‌ای، علی‌رغم وجود این دو عنصر باز هم خروجی رضایتبخش نیست. چراکه علاوه بر اینها، رضا پاکروان در کتاب خود از یک ساختار روایی هم بهره برده: ساختار روایی سفر قهرمان. رضا پاکروان متولد و بزرگ شده ایران است. در انگلیس فوق‌لیسانس مالی خوانده است. در زمینه تحصیلی‌اش مشغول به کار هم بوده اما حالا دیگر او یک کارمند امور مالی نیست. یک جهانگرد، ماجراجو و فیلمساز است. کسی که به خاطر عبور از شرقی‌ترین نقطه آفریقا به غربی‌ترین نقطه آن با دوچرخه، رکورد گینس را به نام خودش ثبت کرده. او می‌خواست با رکاب زدن از شمالی‌ترین نقطه اروپا (نوردکاپ) به جنوبی‌ترین نقطه آفریقا (کیپ‌تاون) در فقط ۱۰۰ روز بار دیگر نام خودش را در گینس به ثبت برساند اما از بد حادثه سفر او ۱۰۲ روز طول کشید. او نتوانست رکورد گینس را به دست بیاورد. البته کتاب از کاپ تا کیپ را در شرح این سفر نوشت، کتابی که با ترجمه شهلا طهماسبی به فارسی منتشر شده است.

درجهت عکس

مجتبی محمدی/ ایرنا

هیاهو برای شب بلند سال

مردم ایران حالا به پیشواز بلندترین شب سال رفته‌اند، شبی که در آیین جامعه ایرانی معروف به شب‌نشینی و حافظ‌خوانی و قصه‌گویی است. هیاهوی بازارها هم نشان از این دارد که تدارک برای برگزاری این آیین ایرانی هم همچنان برقرار است.

جهان

چین لرزید

■ رسانه‌های چین گزارش کرده‌اند دوشنبه شب دست‌کم ۱۱۶ نفر در اثر زلزله‌ای در شمال غرب چین کشته و ۲۲۰ نفر مجروح شده‌اند.

کیوآرکد را اسکن کنید

فناوری

شبکه تمام مصنوعی!

■ به گفته منابع رسانه‌ای، نخستین شبکه خبری جهان در سال ۲۰۲۴ راه‌اندازی می‌شود که همه مجری‌های آن توسط هوش مصنوعی ساخته شده است.

کیوآرکد را اسکن کنید

حیات وحش

زخم دام بر تن هور

■ تالاب هورالعظیم از مهم‌ترین زیستگاه‌های پرندگان مهاجر است و هر ساله با آغاز فصل مهاجرت شکارچیان دام‌گاه‌هایی را در این تالاب برپا می‌کنند.

کیوآرکد را اسکن کنید

فناوری

گوگل، شما را تعقیب می‌کند

■ گوگل در جدیدترین به‌روزرسانی خود امکان مشاهده موقعیت مکانی مخاطبان را فعال کرده است. امکانی که با آن شما را همواره تعقیب می‌کند!

کیوآرکد را اسکن کنید

پرتره

تفاوت‌های منِ اینستاگرامی با منِ واقعی شبیه فرق سینما با تئاتر

من کدامم؟

هویت‌های اینستاگرامی

شبکه‌های اجتماعی مبتنی بر اینترنت با استفاده از ظرفیت‌های تعاملی نوین و ابزارهای جدید، فرمی بدیع را برای تعامل انسانی و ابراز «خود» به وجود آوردند؛ شیوه‌ای از تعامل که موجب ایجاد انواع جدیدی از فرهنگ‌ها و خرده‌فرهنگ‌ها نیز شده است. کاربران فعال در اینستاگرام با استفاده از عوامل ساختاری که این نرم‌افزار برای شان ایجاد کرده است، سعی می‌کنند در صفحه اصلی خود برای خودشان هویتی بسازند. هویت تعریفی است که فرد از خود داشته و سعی در ارائه آن دارد. این تعریف انتظاراتی را ایجاد می‌کند که در فضای اینستاگرام به شکل کلیشه‌ها خودنمایی می‌کند. این انتظارات با نمایشی که فرد از خود ارائه می‌کند به ظهور بیرونی می‌رسد و تعریف هویت به نمایش گذاشته می‌شود.

زندگی در مجاز

«نمایش خود» در اینستاگرام با «نمایش فردی» در تعامل حضوری، تفاوتی جدی دارد. در اینستاگرام افراد نمایش خود را به‌وسیله یک عکس یا فیلم که ارادی و با خودآگاهی است ارائه می‌کنند، در حالی‌که در تعامل حضوری مجری با برخی از رفتارهای ناخودآگاه خود معانی را به مخاطب انتقال می‌دهد که ممکن است نتواند آنها را کنترل کند. در این فضا کنترل فضای نمایش و عناصر آن در دست مجری است. کاربران می‌توانند هر زمان که خواستند، نمایش خود را به انجام برسانند. برخلاف تعامل حضوری که ممکن است شرایط آن خلاف میل و خواسته مجری باشد. به صورت کلی برخی افراد، نمایشی متفاوت با زندگی واقعی خود را در اینستاگرام به نمایش می‌گذارند و برخی دیگر سعی می‌کنند نمایشی را داشته باشند که بخش اعظم زندگی‌شان را به نمایش می‌گذارد؛ درواقع این دو را باید به شکل یک طیف مشاهده کرد.

منِ سینمایی

تفاوت نمایش در اینستاگرام و نمایش در تعاملات روزمره را می‌توان به صورت استعاری مانند تفاوت در ساخت یک فیلم و اجرای یک تئاتر دانست. در حالی‌که در فیلم می‌توان بر نمایش کنترل داشته، آن را تدوین و اشتباهات را تصحیح کرد در فضای تئاتر به علت زنده بودن اجرا و بودن فیزیک مجری در مقابل حاضران بسیاری از این امکانات وجود ندارد. در اینستاگرام نوعی برنامه‌ریزی از قبل وجود دارد و افراد می‌توانند آن قدر بازی را تکرار کنند تا آن چیزی که می‌خواهند را به دست آورند و سپس منتشر کنند اما در فضای واقعی مانند تئاتر، نمی‌توان چنین انتظاری داشت و حداکثر می‌توان تمرین‌هایی از قبل داشت که خود ممکن است در اجرای اصلی با مشکلاتی در اجرا مواجه شود که مجری نتواند آن را کنترل کند.